

Krievu Universitātes kursu Pedagoģijas nodaļas loma skolotāju sagatavošanā (1922 – 1929)

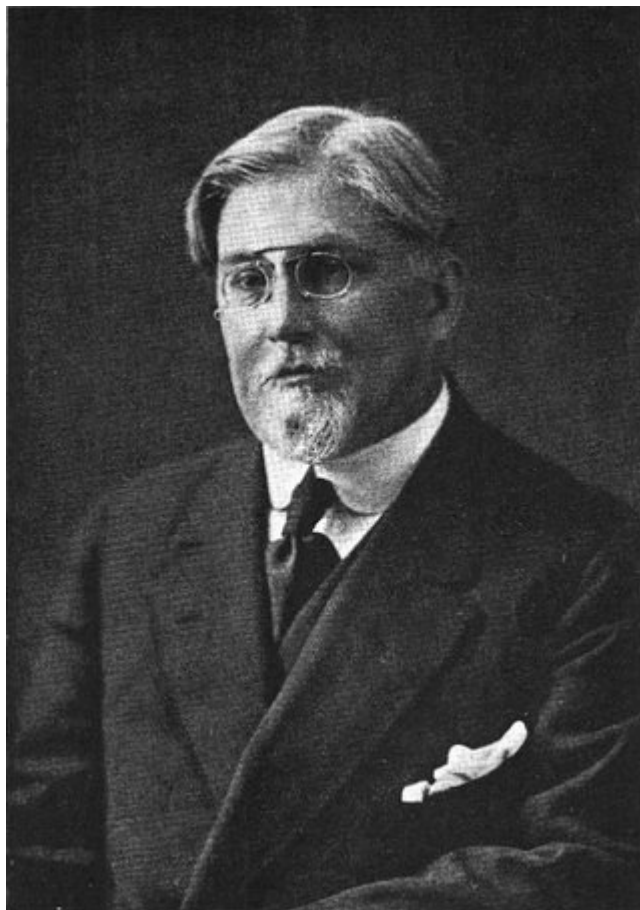
Sergejs Coja, *Seminarium hortus humanitatis*, Alida Zigmunde, *Riga Technical University*

Kopsavilkums. 1921. gadā Rīgā tika nodibināta privāta augstskola – Krievu Universitātes kursi, kas 1930. gadā tika pārdēvēti par Krievu Universitātes zinātņu institūtu un darbojās līdz 1937. gadam. No 1922. līdz 1929. gadam pie Krievu Universitātes kursiem pastāvēja Pedagoģijas nodaļa, kas sagatavoja skolotājus Latvijas mazākumtautību pamatskolām ar krievu mācību valodu. Nākamie skolotāji Pedagoģijas nodaļā mācījās vienu gadu un apguva plašu un grūtu programmu. Nodoms pagarināt mācību laiku līdz diviem un vēlāk pat līdz četriem gadiem netika realizēts.

Atslēgas vārdi: Krievu Universitātes kursi, skolotāju sagatavošana.

Pirmajos gados pēc Latvijas Republikas proklamēšanas 1918. gadā trūka profesionālu skolotāju, tādēļ steidzami tika organizēti pedagoģiskie kursi un pedagoģiskās klases pie ģimnāzijām. Pedagogu sagatavošana notika dažādās vietās. 1920. gadā pastāvēja paātrinātie skolotāju sagatavošanas kursi Rēzeknē, Valmierā, Ventspilī, viengadīgie kursi Jelgavā un Rēzeknē [1], Latgales skolotāju sagatavošanas kursi Ludzā un citi. Mācību ilgums tajos parasti bija no viena mēneša līdz vienam gadam. Sākot no 1920. gada tika atvērti skolotāju semināri Jelgavā, Daugavpilī un citās pilsētās. Vidusskolas skolotāju sagatavošanu 1919. gadā sāka Latvijas Universitātes (tobrīd Latvijas Augstskolas) Pedagoģijas nodaļa, arī citās augstskolās sagatavoja dažādu mācību priekšmetu skolotājus (Latvijas Konservatorijā, Latvijas Mākslas akadēmijā).

Par skolotāju sagatavošanu rūpējās arī mazākumtautības, jo līdzās latviešu skolām pastāvēja krievu, vācu, žīdu (ebreju), poļu, baltkrievu, lietuviešu un igauņu skolas. Skolotāju sagatavošanas kursi tika organizēti arī mazākumtautību skolām. Vācieši no 1920. gada augstāko pedagoģisko izglītību varēja iegūt Vācu pedagoģiskajā institūtā Rīgā, bet krievu tautības jauniešiem šādu iespēju nebija, tāpēc 1921. gada rudenī krievu emigrants Konstantins Arabažins (1865 – 1929) nodibināja Krievu Universitātes kursus un 16. oktobrī notika to svinīga atklāšana Melngalvju namā. Tā bija privāta augstskola, un par mācībām tajā bija jāmaksā, bet mazāk nekā Latvijas Universitātē. Pirmajā mācību gadā tika izveidota sagatavošanas nodaļa, jo daudziem jauniešiem nebija pietiekamu zināšanu, lai sāktu studēt. Otrajā mācību gadā bija atvērtas divas fakultātes: Juridiskā un Vēstures-filoloģijas, kā arī Pedagoģijas nodaļa [2]. Divdesmito gadu beigās tika nodibināta arī Komercijas-ekonomikas fakultāte, bet Dabaszinātņu fakultāte netika atvērta, jo tā nevarēja pastāvēt bez laboratorijām un kabinetiem. Jāpiebilst, ka jau 1921. gada janvārī K. Arabažins bija Rīgā nodibinājis arī Krievu Tautas universitāti.

1. att. Profesors K. Arabažins. Foto no grām.: Русские университетские курсы в Латвии. Юбилейный сборник. (1921 – 1926). Второй выпуск. Рига, 1926.

Par Konstantina Arabažina personību ziņas glabā Latvijas Valsts vēstures arhīva dokumenti un Latvijas Universitāte, kur profesors strādāja no 1920. līdz 1922. gadam, un viņa docējamie kursi bija jaunākā krievu literatūra, literatūras vēstures metodoloģija un krievu literatūras vēsture [3]. Arabažina jaunība saistīta ar tagadējo Ukrainu, darbību ukraiņu biedrībā, ukraiņu mācību grāmatu sastādīšanu lasīšanā, studijām Kijevas Universitātē. Pēc tam 1891. gadā viņš sāka strādāt vairākās mācību iestādēs Pēterburgā, piedalījās Pēterburgas Ušinska pedagoģiskās biedrības (1897), Tautas universitāšu biedrības (1905), Ļeva Tolstoja biedrības (1906), Ostrovska biedrības (1907) dibināšanā un darbībā, Viskrievijas tautskolotāju kongresa (1908) un 2. Viskrievijas krievu rakstnieku un žurnālistu kongresa organizēšanā, pēc viņa iniciatīvas Pēterburgā tika nodibināta pirmā Tautas universitāte Krievijā (1898) [4]. No 1913. līdz 1920. gadam K. Arabažins strādāja par profesoru Helsinku Universitātē un,

kad krievu literatūras katedru slēdza, devās uz Latviju, jo pēc 1917. gada revolūcijas nevēlējās atgriezties Krievijā. Latvijā viņš strādāja par pedagogu gan LU, gan privātajās vidusskolās un ģimnāzijās, bet viņa galvenā rūpe bija Krievu Universitātes kursi.

Krievu Universitātes kursus daļēji finansēja no valsts budžeta, kā arī no studentu maksājumiem (apmēram 130–150 Ls gadā), ziedojumiem un ieņēmumiem no maksas pasākumiem (publiskām lekcijām, sarīkojumiem un loterijām). Savu artavu tā darbībai sniedza arī Latvijas Kultūras fonds – piemēram, 1929. gada oktobrī tas Krievu Universitātes kursiem piešķīra 1500 latus [5]. Studentu skaits šajā augstskolā nebija liels, un maksimālais to skaits tikai nedaudz pārsniedza simtu. Nelielajam studentu skaitam bija vairāki iemesli – mācību iestādei neizdevās sasniegt Eiropas līmeni, tajā mācījās galvenokārt tikai studenti no Latvijas, daži bija arī no Polijas, Lietuvas un Igaunijas; tā nevarēja konkurēt ar krievu emigrantu mācību iestādēm Parīzē un Prāgā, kur strādāja tādi pazīstami pasniedzēji kā N. Berdjajevs, S. Bulgakovs un citi; tās statuss sākumā tika pielīdzināts Tautas universitātēm, jo tikai tādā veidā 20. gs. 20. gadu sākumā Latvijas Republikas likumdošana atļāva darboties privātām augstskolām [6]. Augstskolā studēja ne tikai krievi, bet arī ebreji, poļi, vācieši, latvieši un citu tautību pārstāvji. Starp augstskolas mācībspēkiem atrodam vairākus pazīstamus profesorus – juristus Vasiliju Sinaiski un Paulu Mincu, vēsturniekus Borisu un Robertu Viperus, tautsaimnieku Kārli Balodi, privātdocentu, filozofu Teodoru Celmu, filoloģi Zentu Mauriņu, tiesību zinātnieku un politiķi Konstantinu Čaksti un citus [7]. Krievu Universitātes kursu mācībspēki bija arī vairāki pirmās augstskolas Latvijas teritorijā, Rīgas Politehnikuma (1862 – 1896), vēlākā Rīgas Politehniskā institūta (1896–1919), absolventi: ķīmiķi Mečislavs Centneršvērs, Izaks Zakss, tautsaimnieks Gustavs Leopolds Sodovskis, agronoms Ignatijs Matvejevs, kā arī bijušais students inženieris Nikolajs Petrenko [4]. Kā zināms, Rīgas Politehniskais institūts sagatavoja ne tikai inženierus, bet arī skolotājus speciālajos mācību priekšmetos – matemātikā, fizikā, ķīmijā, kā arī citos, kas tika mācīti arodskolās – materiālu tehnoloģijā, ķīmijas tehnoloģijā u. c. Daži absolventi līdzās inženiera diplomam ieguva vēl citus. Tā jau minētais G. L. Sodovskis papildināja zināšanas Tbingenas, Sorbonas un Berlīnes universitātē un 1895. gadā ieguva doktora grādu ekonomikā [8] un Krievu Universitātes kursos mācīja tirdzniecības un finanšu tiesības.

Krievu Universitātes kursus, tostarp Pedagoģijas nodaļu, Konstantins Arabažins veidoja pēc Pēterburgas psihoneiroloģiskā institūta [4], LU un krievu tautības profesoru Prāgā dibinātās augstskolas parauga. Pedagoģijas nodaļa sāka darboties 1922./23. mācību gadā, jo 1921./22. mācību gadā studenti mācījās tikai sagatavošanas nodaļā, kas bija pamats turpmākajām studijām. Fakultātēs studiju ilgums bija noteikts trīs līdz četri gadi, bet Pedagoģijas nodaļā tikai viens gads. Protams, ka viens studiju gads augstskolā nav pielīdzināms augstskolas izglītībai, tāpēc nodaļas absolventi augstāko izglītību neieguva, bet viņiem bija tiesības strādāt par skolotājiem Latvijas mazākumtautību pamatskolās ar krievu mācību valodu. Šajā laikā bija diskusijas arī par LU Pedagoģijas nodaļas mācību laiku, jo 1919. gadā dibinātājā

nodaļā studiju ilgums bija divi gadi, bet jau 20. gadu sākumā to pagarināja līdz četriem gadiem.

Konstantins Arabažins Pedagoģijas nodaļā par mācībspēkiem uzaicināja pieredzējušus pedagogus. Viens no tādiem bija profesors, jurists Maksims Lāzersons, kas bija strādājis Pēterburgas psihoneiroloģiskajā institūtā, ko vadīja krievu neiropatalogs, psihiatrs, psihologs Vladimirs Behterevs (1857–1927). Te jāpaskaidro, ka Krievijā 20. gadsimta sākumā psiholoģijā darbojās vācu psihologa Vilhelma Vunda skolnieki Vladimirs Behterevs, kas vadīja psihoneiroloģisko institūtu, Aleksandrs Ņečajevs un citi, kuri pievērsās pedoloģijai (mācība par bērnu, tā attīstības fizioloģiju), kuru tolaik dēvēja par paidoloģiju. Gan K. Arabažins, gan citi pedagogi un psihologi Latvijā bija pazīstami ar minēto zinātnieku darbību un daži mēģināja pedoloģijas atziņas ieviest praksē. Toreiz pedoloģija bija visai aktuāla un par to interesējās daudzi, tāpēc Krievu izglītības pārvalde atzinīgi novērtēja jaunāko atziņu ienākšanu zinātnē un uzticēja profesoram K. Arabažinam vadīt pedoloģisko laboratoriju. Profesors Arabažins bez tam mācīja vairākus mācību priekšmetus – krievu literatūras vēsturi, krievu valodas metodiku, vēstures metodiku, sociālo pedagoģiju, kā arī vadīja paraugstundas. Zināms, ka viņš bija sagatavojis publicēšanai darbu „Sociālā pedagoģija” [2], domājams, ka tas bija angļu valodā, bet ziņu par tā izdošanu nav.

Līdzās M. Lāzersonam un K. Arabažinam Pedagoģijas nodaļā strādāja akadēmiķis, mākslinieks Nikolajs Bogdanovs-Beļskis, filozofi un vairāku grāmatu autori Aleksandrs Veidemanis un Marks Vaintrobs, seno valodu skolotājs, kas kādu laiku mācīja Latvijas vēsturi, Georgijs Kņazevs, dabaszinātņu skolotājs, mācību grāmatu ģeogrāfijā autors Jurijs Novoselovs, kas cita starpā jau 1911. gadā bija krievu valodā sarakstījis darbu „Latvieši”, teologs un psiholoģijas pasniedzējs Vladimirs Abrutins un citi. Par dažiem mācībspēkiem ir visai fragmentāras ziņas, piemēram, zināms, ka neilgu laiku pedagoģijas vēsturi un pedagoģiju mācījis K. Kuļjevs, bet pedagoģisko psiholoģiju un didaktiku D. Ļebedevs [4]. Rokdarbus mācīja Izglītības ministrijas rokdarbu inspektors Voldemārs Miezītis, kas savu izglītību bija papildinājis Dānijā, Vācijā un Zviedrijā [9]. Par lektoru zīmēšanas metodikā strādāja Latvijas Mākslas akadēmijas absolvents Pēteris Ruņģis, bet dabaszinātņu metodiku pārzināja Pēterburgas universitātes absolvents Fjodors Cimermanis, kā arī rīdzinieks Ignatijs Matvejevs. Inženieris Nikolajs Petrenko mācīja matemātikas metodiku.

Iepazīstoties ar dokumentiem par līdz šim maz pētītās Krievu Universitātes kursu Pedagoģijas nodaļas darbību, jāsecina, ka nodaļas programma nebija viegla un mācību gada laikā bija jāapgūst vairāk nekā 20 mācību priekšmeti, tostarp vairāku mācību priekšmetu metodikas. Tas gan deva vēlāk priekšrocības darbā, piemēram, nelielās skolās, jo varēja mācīt vairākus mācību priekšmetus, kā arī bija vieglāk atrast darbu – nebija jāmeklē skolotāja vieta tikai vienā konkrētā mācību priekšmetā. Viena no nodaļas 1926. gada absolventēm, skolotāja Lidija Elbe (dzimusi Skudre) gada laikā bija apgūsi 20 mācību priekšmetus [10], lai gan citi avoti liecina, ka togad bijuši tikai 17 mācību priekšmeti [11]. Augstskolas 5 gadu jubilejas izdevumā minēts 21 mācību priekšmets [2], bet jāpieņem, ka dažus mācību priekšmetus vai nu ieviesa no jauna, vai apvienoja. Piemēram, pedagoģiju un pedagoģijas

vēsturi mācīja gan kā atsevišķus, gan kā vienu mācību priekšmetu. Kā pilnīgākais jāatzīst 5 gadu jubilejas izdevums, tāpēc tajā uzskaitītos mācību priekšmetus pievienojam šeit, lai gūtu priekšstatu par viengadīgās Pedagoģijas nodaļas programmu:

1. krievu jaunākās literatūras vēsture,
2. ieskats krievu valodas vēsturē,
3. valsts (latviešu) valoda un Latvijas vēsture,
4. krievu valodas metodika ar praktiskām nodarbībām un paraugstundām,
5. daiļlasīšanas teorija un prakse,
6. sociālā pedagoģija,
7. pedagoģija,
8. pedagoģijas vēsture,
9. psiholoģija,
10. loģika un praktiskās nodarbības tajā,
11. bērnu psiholoģija,
12. eksperimentālā psiholoģija,
13. vēstures metodika ar praktiskām nodarbībām,
14. aritmētikas metodika ar praktiskām nodarbībām un paraugstundām,
15. ģeometrijas metodika ar paraugstundām,
16. dabas zinību metodika,
17. ģeogrāfijas metodika, Latvijas ģeogrāfija un ekskursijas,
18. zīmēšanas metodika,
19. skolas higiēna,
20. rokdarbi,
21. dziedāšana.

Nodaļa sagatavoja tikai humanitāro priekšmetu un matemātikas skolotājus [12]. Nodarbību skaits gadā sasniedza ap 820 līdz 880 stundām. Turklāt studentiem bija jāpiedalās arī kolokvijos, jāapmeklē stundas skolās un jāsāk praktizēties mācīt pašiem dažādās krievu skolās: Rīgas Valsts krievu ģimnāzijā, 4. krievu pamatskolā, N.Vīnzarājas un N. Bogojavlenskā ģimnāzijā un citās [4]. Studenti mācījās katru dienu, izņemot svētdienas, vakaros, bet dienas pirmajā pusē vēroja citu skolotāju darbu un praktizējās mācīt paši. Studentu sekmju vērtējumā labu atzīmju bija maz, jo prasības bija stingras. Apmēram 20–30% no studentiem saņēma neapmierinošu vērtējumu. Rezultātā aptuveni 1/3 Pedagoģijas nodaļas studentu gada laikā nevarēja pabeigt kursu un turpināja studijas nākamajā gadā. Kā liecina statistika, katrā mācību gada sākumā Pedagoģijas nodaļā uzņēma apmēram 15 studentus, bet skolotāja diplomu gada beigās saņēma ne vairāk kā 10. Tie, kas nenokārtoja visus eksāmenus, kolokvijus un citus uzdevumus, nesaņēma atļauju strādāt skolā. Līdz ar to, neskatoties uz skolotāju trūkumu, galvenā uzmanība tika veltīta izglītības kvalitātei. Pedagoģijas nodaļas plašā programma vienam mācību gadam kļuva par vienu no iemesliem, kāpēc kursu rektors un Pedagoģijas nodaļas vadītājs prof. K. Arabažins vēlēja mācību programmu palielināt. Viņš ļoti labi saprata, ka programmu nepieciešams izveidot daudz adekvātāku un sabalansētāku, jo no tik lielas noslodzes zaudēja izglītības kvalitāte.

Lai uzlabotu situāciju, profesors Arabažins kontaktējās ar Izglītības ministriju. Tā 1925. gada 15. oktobrī Krievu Universitātes kursu vadība vēstulē Izglītības ministrijai rakstīja, ka ar vienu mācību gadu Pedagoģijas nodaļas

programmas apguvei ir par maz un minimālais mācību laiks skolotāju labākai sagatavošanai ir divi gadi un tad varētu sagatavot ne tikai pamatskolas, bet arī ģimnāzijas skolotājus. Vēstulē tika lūgts palielināt finansējumu un atļaut paplašināt Pedagoģijas nodaļu, pagarinot tai mācību laiku līdz diviem gadiem. Jāatzīmē, ka nodaļas pirmā, 1923. gada, izlaiduma absolventi visi tūlīt bija atraduši darbu un tāpat arī nākamo gadu audzēkņi [13].

Bija pat nodoms 1923./24. mācību gadā Pedagoģijas nodaļu reorganizēt par pedagoģisko institūtu, jo, kā izriet no Krievu Universitātes kursu vadības ziņojumiem Izglītības ministrijas Krievu izglītības pārvaldei, kursu galvenais uzdevums bija skolotāju sagatavošana krievu skolām [4]. Domājot par Pedagoģijas nodaļas paplašināšanu, tika plānots no 1924./25. mācību gadu pagarināt studiju laiku līdz diviem gadiem un vēlāk līdz četriem. Plāns paredzēja, ka pirmajā mācību gadā vislielākā uzmanība tiks veltīta pedagoģijas pamatprincipiem un pamatiem, bet II, III un IV kursā – speciālo mācību priekšmetu studijām. Programmā tika iekļauti: II kursā – normatīvā pedagoģija, eksperimentālā pedagoģija, tehniskā pedagoģija (acīmredzot, domāta arodpedagoģija), vēstures metodika, literatūras metodika un metodoloģija; III kursā – nacionālās izglītības jautājumi, vispārējā valsts un tiesību teorija, seno valodu pasniegšanas metodika; IV kursā – ētika, estētika, mākslas vēsture, mākslinieciskā tēla teorija [4]. Kā izriet no dokumentiem, minētās aktivitātes Izglītības ministrijai nebija pa prātam. Lai gan skolotāju krievu skolām nebija daudz, finansējums bija ierobežots, tāpēc ministrijai bija grūti kaut ko mainīt un nebija iespējams palielināt skolotāju sagatavošanas apjomu. To apliecina Krievu izglītības pārvaldes atbildes Krievu Universitātes kursu vadībai. Kādā no vēstulēm 1925. gada maijā arī bija atzīmēts, ka Pedagoģijas nodaļā nepieciešamā apjomā ir jāstudē valsts valoda [4], bet tas jau faktiski tika darīts, jo kursu programmu un pedagogus apstiprināja Izglītības ministrijā. Iespējams, ka ministrijā tapa jau citi projekti, tāpēc K. Arabažina un viņa domubiedru nodomus realizēt neizdevās. Jāatzīmē, ka līdz 1926. gadam Latvijā nebija citu mācību iestāžu, kas gatavotu pamatskolu skolotājus krievu skolām. Bija tikai Izglītības ministrijas organizēti divu – trīs mēnešu skolotāju sagatavošanas kursi, bet, kā liecina tālākie notikumi, par skolotāju sagatavošanu mazākumtautību skolām tika domāts. Ar Izglītības ministrijas atbalstu 1926. gadā tika organizēti viengadīgi Valsts krievu pedagoģiskie kursi, bet par to Krievu Universitātes kursu vadība iepriekš nebija informēta un uzzināja par to nodibināšanu no kāda laikraksta.

Negaidītās izmaiņas krievu skolu skolotāju sagatavošanā pārsteidza rektoru K. Arabažinu un viņa kolēģus, tāpēc viņi tās neatzina par lietderīgām un izteica protestu Krievu izglītības pārvaldei, ka Rīgā pietiktu ar vienu šāda veida mācību iestādi. Nekādas atbildes vai paskaidrojumu no Izglītības ministrijas institūcijām nebija, un 1926. gada rudenī Valsts krievu pedagoģiskie kursi uzsāka darbību. Šie notikumi risinājās pirms Krievu Universitātes kursu piecu gadu jubilejas. Profesora Arabažina vadītajiem kursiem valsts finansējums tika samazināts no 7000 latiem līdz 2000 latiem gadā, bet Valsts krievu pedagoģiskie kursi saņēma daudz lielāku finansējumu [14]. Tas ļāva valsts uzturētiem kursiem labāk apmaksāt pedagoģu darbu, noteikt daudz mazāku maksu par

kursiem (20 latus) un uzņemt vairāk cilvēku (30 vienā mācību gadā. Vēlāk, 1927. Gadā, ar Izglītības ministrijas atbalstu Rēzeknē tika nodibināts Krievu pedagoģiskais institūts, kas darbojās līdz 1935. gadam un mācību ilgums tajā bija pieci gadi. [15].

KRIEVU UNIVERSITĀTES KURSU PEDAGOĢIJAS NODAĻAS STUDENTU SKAITS
[4, 11, 18–21].

Mācību gads	1922./23.	1923./24.	1924./25.	1925./26.	1926./27.	1927./28.	1928./29.
Uzņemtie studenti	15	20	15	15	22	10	12
Absolventi	14	11	8	9	8	6	~6

2. att. Ēka Rīgā, Brīvības ielā 70, kur no 1921. līdz 1931. gadam darbojās Krievu Universitātes kursi un Krievu Universitātes zinātņu institūts. S.Coja foto 2011. g.

Ar Konstantina Arabažina nemitīgajām pūlēm, viņa dibinātā Pedagoģijas nodaļa turpināja darboties, bet tās loma sāka samazināties. Jaunuzņemto studentu skaits līdz 1927. gadam bija ap 15 cilvēku gadā, bet tad samazinājās līdz 10 (skat.1.tabulu). Daudzi nodaļas absolventi iestājās kādā no Krievu Universitātes kursu fakultātēm, lai iegūtu augstāko izglītību. Atšķirībā no Valsts krievu pedagoģiskajiem kursiem un Rēzeknes Pedagoģiskā institūta, Krievu Universitātes kursu Pedagoģijas nodaļas absolventiem pirms darba skolās bija jānokārto speciāla atestācija [16]. Nodomu paplašināt Pedagoģijas nodaļu un pagarināt mācību laiku vismaz līdz diviem gadiem profesors Arabažins neatmeta, bet sakarā ar viņa došanās mūžības ceļos 1929. gada jūlijā, tas netika realizēts, un pēc rektora nāves Pedagoģijas nodaļa darbību pārtrauca. Jāpiebilst, ka rektora K. Arabažina slimības laikā neilgi (1929. gada vasarā) Krievu Universitātes kursus vadīja Rīgas Politehnikuma Tirdzniecības nodaļas 1888. gada absolvents Nikolajs Zablockis [17].

1. TABULA

No 1922. līdz 1929. gadam Krievu Universitātes kursu Pedagoģijas nodaļā bija septiņi izlaidumi un tika sagatavoti ap 60 jaunu skolotāju, kas 20. gadsimta 20. gados bija nepieciešami, bet vēlāk skolotājus krievu skolām sagatavoja arī citas institūcijas un nodaļas loma samazinājās. Privātajai augstskolai, ko tautā sauca arī par „Arabažina kursiem”, savu telpu nebija, un 1921.–1931. gadā tā darbojās īrētās telpās Brīvības ielā 38 (pēc mūsdienu numerācijas Brīvības ielā 70), E. Zālemana židu privātajā pamatskolā (līdz 1925. gadam šī skola bija Izglītības ministrijas Krievu nodaļas, pēc tam Ebreju nodaļas pakļautībā).

Krievu Universitātes kursu jaunā vadība, acīmredzot, saprata, ka konkurēt ar līdzīgām mācību iestādēm būs grūti, tomēr augstskola darbu turpināja līdz 1937. gadam. 1930. gadā tā ieguva jaunu nosaukumu – „Krievu Universitātes zinātņu institūts”. Tā absolventi, galvenokārt vēstures-filoloģijas fakultātes audzēkņi, ieguva pietiekamu kvalifikāciju, lai strādātu skolās. Šajā laikā bija sagatavots jau pietiekami daudz skolotāju, tāpēc atrast pedagoga darbu bija grūti. Sakarā ar ekonomisko krīzi tika samazināts izglītības iestāžu finansējums, 1932. gadā tika slēgti Valsts krievu pedagoģiskie kursi, L. Tailovas ģimnāzija un citas mācību iestādes [21].

LITERATŪRAS SARAKSTS

1. *Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LVVA) 1632. f., 2. apr., 1194. l., 43. lp. Informācija par skolotāju sagatavošanas kursiem Jelgavā un Rēzeknē, 1920. g.*
2. *Русские университетские курсы в Латвии. Юбилейный сборник (1921 – 1926). Второй выпуск. Рига, 1926, стр. 8 – 24.*
3. **Zigmunde, A.** LU profesors Konstantins Arabažins (1865 – 1929). *Latvijas Universitātes raksti*. 738. sēj. Zinātņu vēsture un muzejniecība. Rīga: LU, 2008, 55.-56. lpp.
4. LVVA 2125. f., 1. apr., 901. l. *Sarakste ar Krievu Universitātes kursiem par to darbību.*
5. Kultūras fonda domes sēde. *Valdības Vēstnesis*, 1929, Nr. 248, 3. lpp.
6. Likums par tautas augstskolām. *Valdības Vēstnesis*, 1922, Nr. 66, 1. lpp.
7. **Ковальчук, С. Н.** „Природа знать не знает о былом”. *СМ-Сегодня*, 1994, № 132, стр. 7.
8. LVVA 1632. f., 1. apr., 19612. l. *Skolotāja Gustava Leopolda Sodovska personāllieta.*
9. LVVA 1632. f., 1. apr., 14260. l. *Skolotāja Voldemāra Miežiņa personāllieta.*
10. LVVA 1632. f., 1. apr., 5234. l. *Skolotājas Lidijas Elbes (Skudres) personāllieta.*
11. LVVA 5901. f., 1. apr., 17. l., 62.–88. lp. *Ziņas par mācību spēkiem un Krievu Universitātes kursu sastāvu.*
12. **Vediščeva, J.** Mazākumtautību pamatzglītība Latvijā (1918 – 1940). *Promocijas darba kopsavilkums*. Rīga, 2011, 20. lpp.
13. LVVA 5901. f., 1. apr., 35. l., 129. – 130. lp. *Krievu Universitātes kursu izejoši dokumenti.*
14. LVVA 2125.f., 1.apr., 902. l. 11.lp. *Sarakste par Krievu Universitātes kursu darbību un personālsastāvu.*

15. **Фейгманс, Т. Д.** *Русские в довоенной Латвии. На пути к интеграции.* Рига: БРИ, 2000, стр. 298 – 299.
16. LVVA, 5901. f., 1. apr., 20. l. 8.lp. *Krievu Universitātes kursu mācību spēku saraksti, juridiskās nodaļas mācību plāns, budžetu tāmes u.c.*
17. 5901. f., 1. apr., 38. l., 4.–5. lp. *Krievu universitātes kursu izejoši dokumenti.*
18. LVVA 5901. f., 1. apr., 36. l., 37., 84. lp. *Krievu Universitātes kursu izejoši dokumenti.*
19. LVVA 5901. f., 1. apr., 38. l., 2.–3. lp. *Krievu universitātes kursu izejoši dokumenti.*
20. LVVA, 5901.f., 1.apr., 83.l., 20.–22, 25., 27., 109., 119., 123., 159.–160., 172.–176. lp.. *Pedagoģiskas nodaļas studentu eksaminācijas lapas.*
21. [Хроника]. *Русские университетские курсы. Сегодня,* 1923, Nr. 129, стр. 5.
22. **Staris, A.** *Skolas un izglītība Rīgā: no sendienām līdz 1944. gadam.* Lielvārde: Lielvārds, 2000, 144. lpp.

Sergejs Coja, Mg. hist., Main academic interests: the history of the Russian Orthodox Church, the history of the education in Latvia. Address: 50-10 Tapesu Str., Riga, LV – 1083, Latvia; Phone +371 29105468, e-mail: coja@baltinet.lv

Alida Zigmunde, Dr. paed., Specialist (1989–2007) and since 2007 a Senior researcher at the Institute of Humanities at Riga Technical University. Main academic interests: the history of pedagogy in Europe, the history of the institutions of education, of private schools and the history of pedagogy of universities. Address: Rīga, Āzenes iela 14/24 – 309, LV – 1048; Phone +371 29869642, e-mail: azigmunde@web.de

Sergejs Coja, Alida Zigmunde. The Role of the Department of Pedagogy of the “Russian University Courses” in the Education and Training Teachers (1922 – 1929)

Russian University Courses, a private University, were established in Riga 1921. From 1922 to 1929 this higher education institution comprised a Department of Pedagogy at which teachers for the Russian primary schools in Latvia were educated and trained. In the course of seven years almost 60 teachers got their education there. The future teachers had only one year to acquire all knowledge and skills required for the whole programme of the primary school. They were trained by the experienced pedagogues and among them former students and alumni of Riga Polytechnic and Riga Polytechnic Institute. The rector of the Russian University Courses, Professor Konstatin Arabajin (К. Арабажин) had intended to extend the study programme of these courses and to prolong the time of studies for two and later even four years but he did not succeed. In 1926 the Ministry of Education of Latvia founded the Russian Courses in Pedagogy and this led to the decline of the Russian University Courses of Arabajin and in 1929 this department was closed. In 1930 the Russian University Courses of Arabajin gained the new name, i.e. the Russian Institute of University Sciences and it existed until 1937.

Алида Зигмунде, Сергей Цоя. Роль Педагогического отделения Русских университетских курсов в подготовке учителей (1922-1929)

В 1921 году в Риге был создан частный вуз – Русские университетские курсы. Учебное заведение занималось обучением студентов до 1937 года (с 1930 года называлось Русским институтом университетских знаний). С 1922 по 1929 год при вузе работало Педагогическое отделение, которое готовило учителей для школ русского национального меньшинства Латвии. За это время образование получило около 60 педагогов. Курс обучения на отделении продолжался один учебный год. Главное внимание при подготовке специалистов уделялось качеству предоставляемых знаний. Занятия в вузе проводили известные преподаватели довоенной Латвии. Программа была сложной и перенасыщенной. Учащимся было непросто сдать все необходимые экзамены. Стремясь обучение сделать более сбалансированным, ректор Русских университетских курсов проф. К. Арабажин пытался программу отделения расширить до двух, а затем до четырех лет. Однако этим планам не суждено было сбыться, так как Министерство образования приняло решение для подготовки учителей создать государственное учебное заведение. В итоге, в 1929 году было принято решение Педагогическое отделение Русских университетских курсов закрыть.

Надо отметить, что оно внесло важный вклад в дело подготовки учителей для русских школ Латвии в 20-е годы прошлого века.